

APYLINKIŲ TEISMŲ TEISĖJŲ SĄJUNGA

Asociacija, S.Daukanto g. 8, 92129 Klaipėda, tel. (8 46) 397118, el. p. apylinkiu@gmail.com
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302201581

Ministerijų atstovų Tarpinstituciniam pasitarimui

2020-07-06 Nr. 1R-10

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

DĖL 2020-07-07 TARPINSTITUCINIAME PASITARIME SVARSTOMO 22 KLAUSIMO

Iš viešosios erdvės tapo žinoma, kad Teisingumo ministerija vėl inicijuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 27 ir kitų straipsnių pakeitimą, o konkrečiai siūlo pakeisti 27 straipsnio 1 punkte įvirtintą bylų rūšinio teismo teismingumo taisyklę, numatant iki 100 000 eurų padidinti ieškinio sumą, iki kurios civilinės bylos pirmąja instancija priskiriamos nagrinėti apylinkių teismams.

Dėl Teisingumo ministerijos siūlomo CPK 27 straipsnio pakeitimo Apylinkių teismų teisėjų sąjunga buvo teikusi 2020-03-05 raštu Nr. 1R-5 prieštaravimus (raštas pridedamas).

Teisėjų taryba 202-03-25 raštu Nr. 36P-54-(7.1.10) taip pat pareiškė nesutikimą dėl CPK 27 straipsnio pakeitimo (raštas pridedamas).

Pažymime, kad dėl 2020-07-07 Tarpinstituciniame pasitarime svarstomo 22 klausimo – „Dėl Civilinio kodekso 3.51, 3.52, 3.53, 3.61, 3.66, 3.67, 3.73, 3.77, 3.79, 3.85, 3.103 ir 5.7 straipsnių pakeitimo, Kodekso papildymo 3.54-1, 3.76-1 straipsniais įstatymo, Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo Nr. XII-2111 13 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo, Notariato įstatymo Nr. I-2882 46 straipsnio pakeitimo įstatymo, Civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 8 straipsnio pakeitimo įstatymo, Civilinio proceso kodekso 27, 35, 80, 82, 86, 115, 162-2, 199, 284, 515, 577 ir 582 straipsnių pakeitimo įstatymo, Juridinių asmenų nemokumo įstatymo Nr. XIII-2221 29 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 35 straipsnio pakeitimo įstatymų projektų“ (toliau – Projektas) Apylinkių teismų teisėjų Sąjunga neturėjo galimybės pareikšti šio projekto rengėjui - Teisingumo ministerijai - pastabų ar pasiūlymų, kadangi minėtas įstatymo Projektas buvo įregistruotas visai nesenai, t.y. 2020-06-16 ir 2020-07-02 (Nr. 20-8916 ir Nr. 20-8916(2)), nesudarytos tinkamos sąlygos su juo susipažinti.

Apylinkių teismų teisėjų sąjunga taip pat nėra gavusi iš Teisėjų tarybos ar kitų institucijų informacijos, pranešimų dėl ketinamų įvykdyti CPK nuostatų pakeitimo.

Apylinkių teismų teisėjų sąjunga nepritaria siūlymui keisti CPK 27 straipsnio 1 punktą:

1. Apylinkių teismų darbo krūviai visada buvo ir yra keleriopai didesni už apygardų teismų, nagrinėjančių civilines bylas pirmąja instancija, krūvius. Iš www.teismai.lt skelbiamos 2019

metų teismų veiklos apžvalgos matyti, kad 2019 metais vidutiniškai per metus vienas teisėjas apylinkės teisme išnagrinėjo 398 bylas (2018 m. – 422, 2017 m. – 471, 2016 m. – 599), vidutiniškai per darbo dieną apylinkės teismo teisėjas išnagrinėjo **1,58 bylos** (2018 m. – 1,68, 2017 m. – 1,87, 2016 m. – 2,38). 2019 metais vidutiniškai per metus vienas teisėjas apygardos teisme išnagrinėjo **138 bylas** (2018 m. – 148, 2017 m. – 159, 2016 m. – 184), vidutiniškai per darbo dieną apygardos teismo teisėjas išnagrinėjo **0,55 bylos** (2018 m. – 0,59, 2017 m. – 0,63, 2016 m. – 0,73). 2019 m. apylinkių teismuose vidutinis darbo krūvio rodiklis buvo **36,70** (2018 m. – 39,83), apygardų teismuose nagrinėjant civilines bylas pirmąją ir apeliacinę instanciją vidutinis darbo krūvio rodiklis 2019 m. buvo **30,12** (2018 m. – 31,32). Taigi iš 2018-2019 m. teismų veiklos apžvalgose skelbiamų apylinkių ir apygardų teismų teisėjų darbo krūvio rodiklių bei vieno teisėjo vidutiniškai išnagrinėjamų bylų skaičiaus matyti, kad apylinkių teismų teisėjų darbo krūvis yra ženkliai didesnis už apygardų teismų teisėjų darbo krūvį.

2. Vienas iš projekto rengėjų tikslų yra „efektyviau paskirstyti apylinkių ir apygardų teismams tenkantį darbo krūvį“. Planuojamas CPK pakeitimas, kuriuo apylinkių teismai nenagrinės bylų dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (kai sutuoktiniai neturi nepilnamečių vaikų), dėl teismo leidimų nekilnojamojo daikto, kuris yra šeimos turtas, sandoriams sudaryti, jeigu sutuoktiniai (pareiškėjai) turi nepilnamečių vaikų, išdavimo, taip pat teismo leidimų keisti vedybą sutartį, darbo krūvio esmingai nesumažins. Paminėtos bylos yra nesudėtingos, nagrinėtinos rašytine supaprastinto proceso tvarka maždaug per 5 darbo dienas, jose nekyla ginčas. Būtent dėl šių aspektų, jos yra perduotinos notarams. Tuo tarpu apylinkių teismuose, kai ieškinio sumos yra didesnės, proceso šalys aktyviau dalyvauja bylos nagrinėjime, keliami sudėtingesni teisės klausimai, organizuojami žodiniai posėdžiai, šiose bylose dalyvauja daug proceso dalyvių, o tai lemia ir ilgesnius bylų nagrinėjimo terminus, todėl bylas dėl ieškinių iki 100 000 eurų priskyrus nagrinėti apylinkių teismams, neabejotinai pailgės apylinkių teismuose nagrinėjamų civilinių bylų išnagrinėjimo trukmė. Pastebėtina, kad bylos dėl didelių ieškinių sumų dažniausiai kyla tarp verslo subjektų, kurių koncentracija yra didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Taigi, padidinus ieškinio sumą iki 100 000 eurų, didžioji dauguma bylų būtų nagrinėjamos didžiųjų miestų apylinkės teismuose (pvz., Vilniaus miesto apylinkės, Vilniaus regiono, Kauno apylinkės), kurių darbo krūvis ir taip yra labai didelis.
3. Manome, kad Projektu keičiamo CPK 27 straipsnio 1 punktu (padidinant ieškinio sumą iki 100 000 Eur) apylinkių teismams bus padidintas darbo krūvis bei apsunkintos darbo sąlygos, kas rodo, jog jokio efektyvumo paskirstant krūvį tarp apylinkių ir apygardų teismų nėra pasiekta, taip pat paliekama neišspręsta didesnio bylų nagrinėjimo krūvio apylinkių teismuose problema – perdavus dalį nesudėtingų bylų notarams, planuojama perduoti nagrinėti itin sudėtingas civilines bylas. Pabrėžtina, jog perdavus dalį sudėtingų bylų iš apygardų teismų nagrinėti apylinkių teismams, darbo krūvis apygardų teismuose sumažės 9 proc., nors ir šiuo metu jų darbo krūvis už apylinkių teismus yra mažesnis maždaug 9 proc., kas reiškia, jog krūvio disbalansas tarp apylinkės ir apygardos teismų išlieka. Pastebėtina, kad civiliniame procese apylinkių teismų, kaip pirmosios instancijos, kompetencijai ir taip priskiriama vis daugiau įvairaus pobūdžio bylų (pavyzdžiui, buvo priskirtos fizinių asmenų bankroto bylos ir kt.), kas taip pat lemia nuolatinį apylinkių teismų darbo krūvio didėjimą.
4. Iš Nacionalinės teismų administracijos 2020-03-06 rašto Nr. 4R-406-(6.13) esančios lentelės „Apygardų teismuose ginčo teisena 2018-2019 m. išnagrinėtų bylų ieškinių sumos“ matyti, kad 2018 m. apygardos teismai išnagrinėjo **537** civilines bylas, kurių ieškinio suma buvo nuo 40 000 iki 100 000 eurų, o 2019 m. tokių bylų buvo išnagrinėta – **546** (raštas pridedamas).

Taigi lyginant 2018-2019 m. civilinių bylų, kurių ieškinio suma buvo nuo 40 000 iki 100 000 eurų, skaičių, matyti, jog jis didėja, o tai vėl didintų krūvį.

5. Teismų sistemoje nevertinta tai, koks optimalus ar maksimalus apylinkės teismo teisėjo darbo krūvis turėtų būti ir kurį viršijus jau būtų galima kalbėti, kad teisėjas dirba virš savo fizinių ir psichologinių galimybių ribos ir jam reikia skirti pagalbą – paskirti papildomą personalą ar administraciniu sprendimu mažinti darbo krūvį, t. y. skirti mažiau naujų bylų. Dėl šių priežasčių apylinkių teismų teisėjai priversti dirbti per dideliu intensyvumu ir patiria nuolatinį stresą, fizinį nuovargį, blogėja jų sveikata, krinta pasitenkinimas darbu, motyvacija, o minėtu pakeitimu būtų tik dar labiau paaštrinta ir taip opi apylinkių teismams tenkančio neproporcingai didelio, ties galimybių riba balansuojančio darbo krūvio problema. Pažymėtina, kad esant tokiam esminiam bylų krūvio ir nagrinėjimo skirtingose instancijose skirtumui, visų pirmiausia turėtų būti ištiriama ir nustatoma, kokios yra ilgesnio apygardos teismų bylų nagrinėjimo priežastys bei sprendžiama dėl šių priežasčių pašalinimo tobulinant apygardų teismų darbą (pavyzdžiui, nustatant didesnę apygardos teismų teisėjų etatų skaičių bei skiriant jam papildomą finansavimą; lyginant bylų krūvį tarp pačių apygardos teismų, t.y. perduodant civilines bylas nagrinėti iš didesnį krūvį turinčio apygardos teismo kitam apygardos teismui, turinčiam mažesnę darbo krūvį; skiriant teisėjams daugiau padėjėjų ar kt.).
6. Kita vertus, pastebėtina, kad šiuo metu galiojančios CPK 27 straipsnio 1 punkte įtvirtintos nuostatos dėl rūšinio teisingumo keitimas siūlomas neišanalizavus ir neįvertinus pastarųjų kelerių metų visų apygardų teismų darbo krūvio statistikos, bet ir kaip pasikeistų apylinkių teismų darbo krūvio rodikliai įsigaliojus siūlomam pakeitimui. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad siūlomas įstatymo pakeitimas, objektyviais kriterijais neįvertinus jo įtakos apylinkių teismų darbui, sukeltų tik dar didesnę įtampą apylinkių teismuose bei galėtų įtakoti bylų nagrinėjimo kokybę.
7. Pažymėtina, kad padidinus apylinkių teismų darbo krūvį, t.y. padidinus ieškinio sumą iki 100 000 Eur, turi būti sprendžiamas papildomų resursų – žmogiškųjų išteklių, t.y. papildomų teismo posėdžių sekretorių, teisėjų padėjėjų, raštinių darbuotojų etatų klausimas. Šiuo metu apylinkių teismuose etatų užpildymo problema yra opi – daugelyje teismų teisėjų etatai nėra pilnai užpildyti, teisėjui esant vaiko priežiūros atostogose ar ilgalaikio nedarbingumo atveju, kiti teisėjai automatiškai dirba didesniu krūviu už nesantį darbe teisėją, dėl nepatrauklaus atlyginimo, didelio darbo krūvio, nuolat trūksta teismo darbuotojų (teisėjų padėjėjų, teismo posėdžių sekretorių). Kiek reikės papildomų finansinių resursų apmokėti už darbą dar labiau padidinus apylinkių teismams darbo krūvį nėra skaičiuojama ir analizuojama, formaliai nurodant, jog „įstatymų projektų įgyvendinimas papildomų biudžeto lėšų nepareikalaus“, kas parodo, jog šio pakeitimo pasekmės nėra tinkamai ruošiamasi arba siekiama, jog apylinkių teismai padidėjusiu krūviu dirbtų su esamais resursais, kas taip pat pažeidžia apylinkių teismų teisėjų ir kitų ten dirbančių darbuotojų teises.
8. 2014 m. spalio 16 d. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymo Nr. XII-1241 1 straipsnyje įstatymo leidėjas buvo įtvirtinęs 43 500 Eur ieškinio sumą. Pabrėžtina, kad CPK 27 straipsnio 1 punkte nustatyta ieškinio suma buvo peržiūrėta 2016 m. lapkričio 8 d., nes priėmus Lietuvos Respublikos civilii proceso kodekso pakeitimo įstatymą Nr. XII-2751, 3 straipsnyje įtvirtinta 40 000 Eur ieškinio suma. Pažymėtina tai, kad minėta įstatymo pakeitimą parengusi Teisingumo ministerija įstatymo projektų aiškinamajame rašte (projektų Reg. Nr. XIIP- 3551 – XIIP-3554) nurodė, kad teisingumo ribą iki 40 000 eurų siūloma sumažinti siekiant sumažinti didelį apylinkių teismų darbo krūvį. Ši suma galioja daugiau nei trejus metus, per šį laikotarpį Lietuvos ekonomikoje nebuvo ženklaus vartojimo kainų šuolio, darbo užmokesčio, prekių ar paslaugų kainų didelio augimo. Priešingai, po COVID-19

pandemijos yra prognozuojamas ekonomikos nuosmūkis, todėl priežasčių, dėl kurių reikėtų ieškinio sumą apylinkių teismams padidinti net 2,5 karto, t.y. nuo 40 000 Eur iki 100 000 Eur, nėra. Šios kategorijos civilinių bylų (padidinat ieškinio sumą nuo 40 000 Eur iki 100 000 Eur) nagrinėjimo perkėlimas apylinkių teismams nepadės išspręsti civilinių bylų spartesnio nagrinėjimo klausimo, darbo krūvis nepasiskirstys efektyviau apylinkių ir apygardų teismams, o tik pagilins seniai susidariusią ir iki šiol niekaip neišsprendžiamą krizinę darbo krūvio problemą apylinkių teismuose.

9. Pastebėtina, kad CPK 27 straipsnio 1 punkto pakeitimas teikiamas neišanalizavus ir neįvertinus, kokia ieškinių riba taikytina Europos Sąjungos valstybių narių teismuose, nuo kurios bylos tampa teisingos aukštesnės instancijos teismui. Pavyzdžiui, Rumunija ir Vengrija turi ieškinių ribas apie 40 000 eurų, o daugelyje kitų valstybių ieškinio riba yra daug žemesnė nei 40 000 eurų (Airija, Austrija apie 15 000 eurų, Lenkija – 17 000 eurų, Malta – 15 000 eurų, Liuksemburgas ir Prancūzija – 10 000 eurų, Vokietija – 5000 Eurų).
10. Pabrėžtina, jog minėti nesutikimo su Projektu argumentai teikiami skubiai, nesant pakankamai laiko juos išsamiai paruošti, kadangi teisėjus atstovaujančioms visuomeninėms organizacijoms jie nebuvo teikti. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisėkūros principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Teisėkūra turi būti vieša, su bendraisiais interesais susiję teisėkūros sprendimai negali būti priimami visuomenei nežinant ir neturint galimybių dalyvauti, valstybės politikos tikslai, teisinio reguliavimo poreikis ir teisėkūroje dalyvaujantys subjektai turi būti žinomi, visuomenei ir interesų grupėms sudarytos sąlygos teikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo visose teisėkūros stadijose, taip pat turi būti žinomi teisės aktų projektų rengimą inicijavę, teisės aktų projektus parengę, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atlikę subjektai ir teisinio reguliavimo stebėseną atliekantys subjektai. Nagrinėjamu atveju, visuomenei ir suinteresuotiems subjektams – teisėjams ir juos atstovaujančioms organizacijoms, nėra galimybės pateikti pastabas, nes tam nebuvo numatytas terminas. Skubėjimas teikiant projektą, pažeidžia teisėkūros principus.

Atsižvelgiant į išdėstytų argumentų visumą, siūlome CPK 27 straipsnio 1 punkto pakeitimą eliminuoti iš Projekto nuostatų.

PRIDEDAMA:

1. Apylinkių teismų teisėjų sąjungos 2020-03-05 raštas Nr. 1R-5, 5 lapai.
2. Teisėjų tarybos 2020-03-25 raštas Nr. 36P-54-(7.1.10), 5 lapai.
3. Nacionalinės teismų administracijos 2020-03-06 raštas Nr. 4R-406-(6.13), 2 lapai.

Pagarbiai

Apylinkių teismų teisėjų sąjungos pirmininkė

Kristina Serdiukienė